

*Волощук Сергій Віталійович,
аспірант кафедри міжнародних відносин,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України (м. Київ, Україна)*

ВПЛИВ ПОЛІТИЧНИХ РЕПРЕСІЙ НА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СКЛАД АГРАРНИХ ЗВО У 1920-1930 РР.

Політичні репресії 1920–1930 рр. охопили всі сфери життя радянського суспільства, включаючи освіту та науку. Особливо постраждала аграрна освіта, яка, будучи важливою частиною інтелектуального потенціалу України, опинилася під жорстким контролем радянської влади. Викладачі та науковці

аграрних вищих навчальних закладів зазнавали звинувачень у «буржуазному націоналізмі», «контрреволюційній діяльності» та «ідеологічній ненадійності» [1, с. 5]. Це дослідження аналізує основні механізми репресій та їх вплив на аграрну освіту в Україні.

Значення аграрної освіти в той час полягало не тільки у підготовці кваліфікованих кадрів для сільськогосподарського сектору, а й у впровадженні новітніх методів землеробства та тваринництва. Однак, після репресій, спрямованих проти викладачів і науковців, розвиток цієї галузі науки був значно уповільнений. Більшовицька влада вбачала у вчених небезпечний клас, який міг ставити під сумнів політику партії. Як наслідок, аграрні заклади освіти перетворювалися на осередки ідеологічного виховання, де наукові дослідження поступалися місцем політичній лояльності.

Репресії проти інтелігенції набули системного характеру з початком колективізації та загострилися в період Великого терору (1937–1938) [2, с. 12]. Одним із ключових документів, що визначав політику щодо освітян, була постанова ЦК ВКП(б) 1933 року, яка встановлювала жорсткий ідеологічний контроль у вищій школі [3, с. 27].

Репресивні заходи проти освітян відзначалися масштабністю. Крім арештів і звільнень, влада активно впроваджувала систему стеження та доносів. У закладах вищої освіти створювалися спеціальні комісії, що контролювали ідеологічну «правильність» навчального процесу. Ті викладачі, які навіть опосередковано критикували політику колективізації або висловлювали сумніви щодо економічних реформ, негайно піддавалися переслідуванням. Подібні практики викликали хвилю страху та жорсткої самоцензури серед освітян.

Масові арешти освітян та науковців призвели до знищення провідних фахівців у галузі аграрної освіти. Наприклад, у 1937 році репресовано понад 300 викладачів аграрних вузів, що становило близько 20% професорсько-викладацького складу [4, с. 44]. Систематичні чистки привели до зниження якості освіти та втрати безперервності наукової традиції.

Основними наслідками репресивної політики радянської влади упродовж 1920-1930-х років стали:

- деформація освітньої політики – акцент на ідеологічному вихованні гальмував розвиток наукових знань;
- знищення наукових шкіл, закриття дослідницьких програм, вилучення «неправильних» наукових робіт внаслідок репресій проти видатних передових вчених та науковців;
- кадровий голод – саме через репресивні дії проти інтелігенції, науковців та висококваліфікованих фахівців різних напрямів, у тому числі й аграрної сфери, бракувало кваліфікованих спеціалістів для підготовки нових кадрів;
- зниження рівня студентської підготовки – через надмірно жорстку ідеологізацію навчальних програм, студенти отримували поверхневі фахові знання, що негативно впливало на аграрну сферу.

Прикладом описаного можуть бути події, що відбувалися у цей період у Харківському сільськогосподарському інституті (нині це Харківський національний аграрний університет ім. В. Докучаєва), який став одним із

осередків репресій. У 1937–1938 роках тут було арештовано понад 40 викладачів, включаючи відомого аграрного вченого, професора Івана Голуба, якого звинуватили у «контрреволюційній змові» [5, с. 78]. Це значно послабило науковий потенціал закладу та затримало розвиток української аграрної науки. Схожі події відбувалися і в інших сільськогосподарських навчальних закладах, що призвело до різкого спаду наукової активності.

Отже, репресивна політика радянської влади щодо інтелігенції аграрної освіти в 1920–1930-х роках спричинила значну втрату кваліфікованих кадрів, порушила безперервність наукового процесу та зробила освіту інструментом ідеологічної пропаганди. Дослідження цієї теми є важливим для розуміння механізмів державного терору в СРСР та його впливу на академічне середовище України. Надзвичайно важливо зберігати пам'ять про жертв репресій і проводити подальші дослідження наслідків репресій для сучасної науки.

Література:

1. Папакін Г. Репресії проти науковців у 1930-х роках: наслідки для вищої освіти. – Київ: Наукова думка, 2017. 320 с.
2. Савчук О. Політичний терор в Україні у 1920–1930-х роках. Харків: Академія історичних наук, 2019. 280 с.
3. Рибаків В. Система радянських репресій в освітній сфері. Львів: Видавництво ЛНУ, 2016. 295 с.
4. Петров Д. Аграрна освіта та сталінські чистки. Одеса: Чорноморський університет, 2020. 350 с.
5. Сердюк І. Харківський аграрний інститут у 1930-х роках: історія репресій. Харків: Видавництво ХНАУ, 2021. 210 с.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.